

der er Tale, end det, der her var bragt i Forslag, og jeg vil altsaa være tilbøjelig til at gaae ind paa en Lovbestemmelse, der satte dette istedetfor Lovudkastet, saafremt jeg derfor fandt nogen Stemning. Men ellers vilde jeg i sin Tid fyldestgjøre min Overbeviisning og min Samvittighed ved at votere imod Lovudkastet. Naar jeg har udtalt mig om, hvorledes denne Lov indeholder den Synderlighed og Afvigelse fra alt, hvad Loven ved lignende Leiligheder forhen har anordnet, at ikke blot den Høverigjørende har Ret til Afsløsning, men at han ogsaa kan tvinges til efter Modpartens Begjering eller endogfaa efter Begjering af et Mindretal af de øvrige Høveripligtige, at forvandle sin contractsmæssige Arbeidspligt til en Pengeforpligtelse, saa har Ordføreren gaaet det imøde ved at sige, at Retfærdigheden fordrede Reciprocitet; det vil jeg egentlig ikke have Noget imod; men, dersom Reciprocitet er en nødvendig Følge af Principet; og dog dettes Anvendelse mod den Høveripligtige i sig er unaturlig, saa synes det mig, at deraf følger, at hele Principet derved er angrebet. Naar det bemærkes, at her kan det ikke komme an paa de Enkeltes Willie, fordi det er et statsøkonomisk Formaal, der skal opnaaes. da ønsker jeg vistnok, at Lovgivningen tager alt muligt Hensyn til Statsøkonomien, men ikke saaledes, at man forandrer Folks lovlige Rettigheder, fordi man finder, at det i statsøkonomisk Henseende var bedre, at deres Contracter og de Forhold, hvori de have sat dem, skulde være anderledes indrettede. Det er jo ogsaa vist, at der her nærmest er Spørgsmaal om, hvad der er overeensstemmende med de Enkeltes Interesser, og, dersom man tvinger Folk til at blive høverifri, som ikke føle sig istand til at benytte denne Høverifrihed saaledes, at de derved kunne skaffe en Udvei til at udrede den større Afgiftsbyrde, der paalægges dem, saa mener jeg, at ligesom de derved selv kunne ødelægges, blev det ogsaa for Staten et Tab. Andre Love af lige Slags have vistnok havt statsøkonomisk Hensyn; saaledes har Tiendelovgivningen havt et overmaade vigtigt statsøkonomisk Hensyn. Men Tiendelovgivningen har ikke ialmindelighed villet, at den Tiendeberechtigede skal være besjælet til at

fordre Tienden afløst, eller at han kan nøde den Tiendeyder, som hellere ønskede at blive ved at udrede sin Tiendeafgift in natura, til istedet herfor at paatage sig en fast Forpligtelse efter det Skøn, som af Andre derom kunde blive afgivet. Saavidt er vist Lovgivningen ikke endnu gaaet, og jeg troer, at der er et vist og retfærdigt Hensyn i den Vej, som den hidtil gjældende Lovgivning har taget. Naar det til Fordeel for det Forslag, at en Trediedeel af Stemmerne af de Høverigjørende skulde være nok til at fremtvinge Høveriforvandlingen, er anført, at det er det Sædvanlige, at, naar et vist Antal forlanger Høveriet afløst, gjøre de Andre det ogsaa, saa følger heraf, at en Bestemmelse, som den her omhandlede, er overflødig, men ikke, at den derved paa nogen Maade retfærdiggjøres.

Hvad det Forslag angaaer, som en æret Landssthingsmand (Neergaard) har fremsat om, at man for at faae Ende paa Høveriet, skulde forbyde Høveriets Fornyelse ved nye Fæstebreve, saa har jeg ikke just meget stærkt udtalt mig for samme; men, at det skulde være mere indgribende i de erhvervede Rettigheder end det, som er foreslaaet af Udcastet eller af det ærede Udvalg, kan jeg paa ingen Maade erkjende. Der forbydes blot i Fremtiden at contrahere paa en vis Maade; men man kan altsaa ved den Contract igjen betinge sig det Bederlag; man finder tilfredsstillende, forsaavidt den anden Part er villig til at give det, og jeg troer heller ikke, at det kan være saa hindrende for de Høveriberettigede, at enkelte Gaarde efterhaanden gaae ud af de Høverigjørendes Tal, og at de altsaa efterhaanden maae anskaffe sig selv en større Arbeidskraft for at erstatte det Arbejde, der skulde have været foretaget af den, der udtræder. Det skeer dog efterhaanden, og han faaer altid Tid til at belave sig derpaa. Den ærede Ordfører synes iøvrigt at have forstaaet mig saaledes, som om jeg havde anbefalet, at den enkelte Høverigjørende kunde forlange Høveriafsløsningen. Det er aldrig faldet mig ind, og jeg troer ikke, at jeg har ladet falde nogen Øtring, som kunde tyde hen derpaa. Det eneste Tilfælde, hvori jeg mener, at Høveriet skulde bortfalde med Hensyn til Enkelte, var ved Fæstledighed, og